

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **P. Č.,** proti žalované: **Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích,** se sídlem Na Sadech 26-27, České Budějovice, zastoupena Mgr. Pavlem Slabým, advokátem se sídlem Riegrova 2668/6c, České Budějovice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 288,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností se žalobce P. Č. domáhá u Nejvyššího správního soudu vydání rozsudku, kterým by bylo zrušeno usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 288, a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Českých Budějovicích (dále též „krajský soud“) napadeným usnesením ze dne 27. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 288, zastavil z důvodu nezaplacení soudního poplatku řízení o žalobě P. Č. proti žalované Jihočeské vědecké knihovně o ochraně proti nečinnosti žalované jako správního orgánu. Krajský soud vyšel ze skutečnosti, že po opakovaném rozhodování o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků usnesením ze dne 15. 11. 2010, č. j. 10 Ca 24/2008 - 210, rozhodl pravomocně tak, že se zamítá návrh žalobce na osvobození od soudních poplatků, a že rozsudkem

Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 Ans 15/2010 - 257, byla zamítnuta kasační stížnost žalobce směřující proti již uvedenému zamítavému usnesení krajského soudu. Usnesením krajského soudu ze dne 7. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 284, byl žalobce poté vyzván k zaplacení soudního poplatku z podané žaloby ve výši 1000 Kč [položka 14a odst. 2 písm. d) sazebníku poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů], a to ve lhůtě do 7 dnů ode dne doručení usnesení. Toto usnesení bylo žalobci doručeno dne 14. 7. 2011 a lhůta k zaplacení soudního poplatku tak uplynula dnem 21. 7. 2011. Žalobce v návaznosti na to učinil dne 14. 7. 2011 podání, v němž požádal o ustanovení zástupce, který by za něho podal kvalifikovanou žádost o osvobození od soudních poplatků. Projednáním této žádosti by se však celá věc zacyklila. Filozofie rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce je totiž postavena právě na opačném předpokladu, a to na splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Žadatel musí nejprve prokázat splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků jako podmínku pro ustanovení zástupce pro řízení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.) a teprve poté je možno uvažovat o dalších podmínkách nutných pro ustanovení zástupce. Jednání žalobce je proto za této situace svévolným uplatňováním práva se snahou proces odkládat a protahovat, jež v nepřiměřené míře zatěžuje soud při vyřizování agendy, která si pozornost soudu zasluhuje na rozdíl od motivace žalobce ve styku se soudní instancí (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2011, sp. zn. I. ÚS 3124/10). Jelikož pak žalobce nezaplatil soudní poplatek za podání žaloby ve lhůtě určené k zaplacení soudního poplatku, a to ani do doby rozhodnutí krajského soudu, přestože byl na následky nezaplacení upozorněn, krajský soud řízení zastavil podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal žalobce jako stěžovatel (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, kterou obsahově opřel o ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Stěžovatel především namítl, že mu krajský soud doručoval současně, byť odděleně v jednotlivých obálkách, jednak rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 Ans 15/2010 - 257, kterým byla zamítnuta jeho kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 11. 2010, č. j. 10 Ca 24/2008 - 210, o zamítnutí návrhu o osvobození od soudních poplatků, a jednak usnesení ze dne 7. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 284, kterým byl vyzván, aby do 7 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za podanou žalobu ve výši 1000 Kč. Tento postup krajského soudu je šikanózní. Je tomu tak proto, že se nemohl seznámit v důsledku nedostatku času se zamítavým výrokem rozsudku Nejvyššího správního soudu s cílem učinit příslušné kroky. Sedmidenní lhůta k zaplacení soudního poplatku není ani přiměřená a zákonem předepsaná. Ostatně ani Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 18. 5. 2011 nestanovil povinnost zaplatit soudní poplatek do 7 dnů. Šikanózní výzva k zaplacení soudního poplatku proto nemůže mít žádné účinky. Krajský soud navíc zamlčel, že již dne 14. 7. 2011 navrhoval tomuto soudu odložení právní moci usnesení ze dne 7. 7. 2011 a jednak ustanovení zástupce. Správní soud však odmítl posoudit žádost o ustanovení zástupce s poukazem na zacyklení věci, což není jednak srozumitelné a jednak v souladu se zákonem. Ustanovení zástupce soudem je přitom přednostním úkonem. Krajský soud měl též posuzovat v souladu se zákonem i podmínky tohoto postupu (stačí předpoklady pro osvobození a nikoliv splnění podmínek osvobození). Hrubě iracionální je pak úvaha

krajského soudu o tom, že se jako účastník řízení snaží proces neúměrně protahovat. Je tomu tak proto, že z podstaty věci může mít zájem na oddalování rozhodnutí jen strana žalovaná, nikoliv žalující. Judikát Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3124/10, který byl vynesen z Ústavního soudu, neobsahuje žádný výrok, jež by posuzoval jeho jednání, jako účastníka řízení. Stěžovatel ze všech těchto důvodů navrhl, aby mu Nejvyšší správní soud ustanovil zástupce, zrušil napadené usnesení krajského soudu a přiznal mu i náklady řízení od doby oznámení rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 Ans 15/2010 - 257, v částce 16 Kč (spotřebovaný papír, tužka a tisk).

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení krajského soudu při vázanosti rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není opodstatněná.

Předmětem přezkumu v této věci je zákonnost kasační stížností napadeného usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 288, kterým bylo podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích zastaveno - pro nezaplacení soudního poplatku ve výši 1000 Kč - řízení o žalobě stěžovatele o ochraně proti nečinnosti žalované Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích jako správního orgánu.

Jakkoliv poplatková povinnost vzniká již podáním kasační stížnosti [srov. § 4 odst. 1 písm. d) zákona o soudních poplatcích] a splnění této povinnosti není nutně vázáno až na výzvu soudu, Nejvyšší správní soud judikoval (rozsudek ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 - 77, dostupný na www.nssoud.cz), že: *„V řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského, resp. krajského soudu, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému a ve svém důsledku by popíralo smysl samotného řízení. Tato okolnost proto sama o sobě nemůže bránit projednání věci a vydání meritorního rozhodnutí.“* Z uvedeného vyplývá, že povaha rozhodnutí o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, proti němuž kasační stížnost směřuje, vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky uhrazeného soudního poplatku považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Obdobně judikoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupném na www.nssoud.cz, v němž vyslovil že*: II. V řízení o kasační stížnosti, jehož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení řízení, které bylo důsledkem nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost, by opětovné trvání jak na podmínce uhrazení poplatku pro toto řízení, tak i na podmínce povinného zastoupení ve svém důsledku znamenalo jen další řetězení téhož problému, což by popíralo smysl samotného řízení, a zároveň by nesvědčilo ani zásadě hospodárnosti a rychlosti řízení, která se obecně uplatňuje ve vztahu k výkonu celé veřejné správy.“*

Z obdobných důvodů, ze kterých v těchto specifických případech nedostatek zpoplatnění nebrání projednání věci samé, nemůže ani nedostatek povinného zastoupení za výše popsaných okolností omezit přístup účastníka k soudu. Podstatou osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu. Za uvedené situace, kdy krajský

soud svým usnesením ze dne 15. 11. 2010, č. j. 10 Ca 24/2008 - 210, pravomocně zamítl návrh stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a předmětem přezkumu je kasační stížností napadené usnesení krajského soudu o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (když nezpoplatnění kasační stížnosti nebrání projednání věci samé), by opětovné trvání jak na podmínce uhrazení poplatku pro toto řízení, tak i na podmínce povinného zastoupení (mezi jejíž předpoklady patří mimo jiné, aby byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků) znamenalo další následné řetězení téhož problému, který je předmětem původního řízení, jež z logiky věci není smysluplné a nesvědčí ani hospodárnosti a rychlosti celého řízení. Nejvyšší správní soud proto přezkoumal kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o zastavení řízení z důvodu nezaplaceného soudního poplatku, jakkoliv tato nebyla zpoplatněna, a stěžovatel navíc ani nebyl zastoupen advokátem.

Ze spisu vyplývá, že krajský soud – po vydání svého usnesení ze dne 15. 11. 2010, č. j. 10 Ca 24/2008 - 210, jímž pravomocně zamítl návrh stěžovatele na osvobození od soudních poplatků, a po vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 Ans 15/2010 - 257, kterým byla zamítnuta kasační stížnost stěžovatele směřující proti již uvedenému zamítavému usnesení krajského soudu – vyzval stěžovatele usnesením ze dne 7. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 284, aby do 7 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za podanou žalobu ve výši 1000 Kč [položka 14a odst. 2 písm. d) sazebníku poplatků, který je přílohou zákona o soudních poplatcích]. Stěžovatel byl v tomto usnesení současně poučen o tom, že nebude-li soudní poplatek zaplacen, bude řízení zastaveno a že může podat u soudu návrh, aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. Toto usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 14. 7. 2011, ale stěžovatel soudní poplatek za podanou žalobu ve stanovené lhůtě (do 21. 7. 2011), ale ani později nikdy nezaplatil. Krajský soud proto z důvodu nezaplacení soudního poplatku stěžovatelem zastavil usnesením ze dne 27. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 288, řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalované Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích jako správního orgánu. Kasační stížnost stěžovatele, jež je nyní projednávaná, pak směřuje proti tomuto usnesení krajského soudu o zastavení řízení o žalobě.

Stěžovatel především namítl, že mu krajský soud doručoval současně, byť odděleně v jednotlivých obálkách, jednak rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 Ans 15/2010 - 257, kterým byla zamítnuta jeho kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 11. 2010, č. j. 10 Ca 24/2008 - 210, o zamítnutí návrhu o osvobození od soudních poplatků, a jednak usnesení krajského soudu ze dne 7. 7. 2011, č. j. 10 Ca 24/2008 - 284, kterým byl vyzván, aby do 7 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za podanou žalobu ve výši 1000 Kč.

Stěžovatel považuje tento postup krajského soudu za šikanózní, neboť se nemohl seznámit v důsledku nedostatku času se zamítavým výrokem rozsudku Nejvyššího správního soudu s cílem učinit příslušné kroky. Sedmidenní lhůta k zaplacení soudního poplatku není přiměřená a zákonem předepsaná. Ostatně ani Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 18. 5. 2011 nestanovil povinnost zaplatit soudní poplatek do 7 dnů. Šikanózní výzva k zaplacení soudního poplatku proto nemůže mít žádné účinky.

Nejvyšší správní soud názor stěžovatele nesdílí.

Shora popsaný způsob doručování rozsudku Nejvyššího správního soudu o zamítnutí kasační stížnosti stěžovatele a usnesení krajského soudu o výzvě k zaplacení soudního poplatku v jednotlivých obálkách není v rozporu s předpoklady zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 26. 1. 2006, č. j. 1 As 27/2005 - 87, dostupném na www.nssoud.cz, vyslovil, že *: „Předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích) je nejen to, že poplatek nebyl zaplacen, ale také to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván a poučen o následcích nesplnění výzvy (odst. 3 tamtéž) a že marně uplynula lhůta k zaplacení. Zamítl-li soud návrh na osvobození od poplatkové povinnosti, jímž účastník reagoval na výzvu k zaplacení poplatku, musí účastníka opětovně vyzvat k zaplacení, stanovit mu lhůtu a poučit jej o následcích nesplnění výzvy; k prve stanovené lhůtě již nelze přihlížet.*“ Všechny tyto předpoklady pro zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku byly splněny. Stěžovatel soudní poplatek ve výši 1000 Kč nezaplatil, ačkoliv byl právě usnesením ze dne 7. 7. 2011 k jeho zaplacení znovu vyzván ve stanovené lhůtě 7 dnů od doručení usnesení a poučen i o následcích nesplnění výzvy. Současné doručování citovaných rozhodnutí v jednotlivých obálkách proto není v rozporu s předpoklady zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Tvrzení stěžovatele, že se v důsledku nedostatku času nemohl seznámit se zamítavým výrokem rozsudku Nejvyššího správního soudu s cílem učinit příslušné kroky v této souvislosti pak postrádá logiku (ve věci jde o zaplacení soudního poplatku). Sedmidenní lhůtu k zaplacení soudního poplatku nemohl stanovit Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 18. 5. 2011, neboť ten rozhodoval jen o opodstatněnosti kasační stížnosti (mimořádném opravném prostředku) stěžovatele. Podle zákona o soudních poplatcích, ve znění účinném v rozhodné době, pak rozhodoval ve věcech poplatků za řízení ve správním soudnictví soud, který je věcně a místně příslušný k projednání a rozhodnutí věci (krajský soud), stejně jako ve věcech poplatků za řízení o kasační stížnosti (§ 3 odst. 4). Nejvyšší správní soud se vyjádřil i k přiměřenosti lhůty k zaplacení soudního poplatku a v rozsudku ze dne 16. 10. 2007, č. j. 2 As 34/2007 - 74, vyslovil, že: *„Lhůta, stanovená žalobci zastoupenému advokátem k dodatečnému zaplacení soudního poplatku za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, v délce tří dnů je dostatečná.*“ V tomto případě stanovená lhůta k zaplacení soudného poplatku v délce 7 dnů od doručení výzvy je přiměřená nejen obecně, ale i vzhledem k výši soudního poplatku.

Stěžovatel dále vznesl námitku, že krajský soud zamlčel, že již dne 14. 7. 2011 navrhoval tomuto soudu odložení právní moci usnesení ze dne 7. 7. 2011 a ustanovení zástupce. Správní soud však odmítl posoudit žádost o ustanovení zástupce s poukazem na zacyklení věci, což není srozumitelné a v souladu se zákonem. Ustanovení zástupce soudem je přitom přednostním úkonem. Krajský soud měl též posuzovat v souladu se zákonem i podmínky tohoto postupu (stačí předpoklady pro osvobození, a nikoliv splnění podmínek osvobození).

Nejvyšší správní soud se v uvedeném směru ztotožňuje se závěry krajského soudu vyslovené v kasační stížností napadeném usnesení. Rozhodující je skutečnost, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 11. 2010, č. j. 10 Ca 24/2008 - 210, bylo rozhodnuto zamítnutí návrhu stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a že kasační stížnost stěžovatele proti tomuto usnesení byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 Ans 15/2010 - 257,

zamítnuta. Jelikož stěžovatel nebyl pravomocně osvobozen od soudních poplatků logickým vyústěním tohoto stavu byla výzva k zaplacení soudního poplatku ve výši 1000 Kč za podanou žalobu provedená usnesením ze dne 7. 7. 2011. I když šlo jen o výzvu a nikoliv o uložení povinnosti, má tento postup oporu v ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích s důsledky tam uvedenými (zastavení řízení) v případě neuposlechnutí této výzvy. Z uvedených důvodů proto nebyly žádné zákonné podmínky pro „odložení právní moci" tohoto usnesení. Skutečnost, že stěžovatel nebyl pravomocně osvobozen od soudních poplatků se nutně promítá i v tom, že mu nemůže být ustanoven zástupce (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Zástupce navíc jistě není třeba k tomu, aby za stěžovatele podal žádost o osvobození soudních poplatků, o které již bylo navíc zamítavě pravomocně rozhodnuto (srov. „je-li to nezbytně třeba k ochraně práv" v ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s.). Nutno souhlasit i se závěrem krajského soudu v tom, že rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce pro řízení je postaveno na předpokladu splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků u žadatele, tj., že žadatel nejprve prokáže splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků jako zákonnou podmínku pro ustanovení zástupce pro řízení. V případě, že žadatel od soudních poplatků již pravomocně osvobozen není, tím spíše nesplňuje uvedené předpoklady.

Nejvyšší správní soud proto zamítl kasační stížnost stěžovatele směřující proti napadenému usnesení krajského soudu (§ 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti rozsudkem bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., za použití ustanovení § 120 s. ř. s. Stěžovatel nedosáhl v řízení procesního úspěchu a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšné žalované pak nevznikly žádné náklady řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2012

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu